

Sonja Čule, studentica V. godine
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Steven Greer: THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS – ACHIEVEMENTS, PROBLEMS AND PROSPECTS, Cambridge University Press, Cambridge 2006, p. 365

Europska konvencije o ljudskim pravima donesena je 4.11. 1950. godine s mislima na zločine i neslogu s kojima je Europa živjela veliki dio dvadesetog stoljeća, ali i na urgentnu životnu potrebu kako konačno efikasnije zaštititi ljudska prava, i učiniti sve da se ne dogodi Treći svjetski rat. Knjiga *Stevena Greera THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS – ACHIEVEMENTS, PROBLEMS AND PROSPECTS*, profesora s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Bristolu posvećena je svekolikoj analizi kompleksne prirode i života Konvencije od njenih prvih dana do danas. Knjiga ima šest poglavlja, zaključak, te korisnu bibliografiju i indeks.

U prvom poglavlju pod naslovom “The First half Century” (p. 1-59) autor izlaže osnovnu problematiku *Europske konvencije o ljudskim pravima* (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) kao međunarodnog ugovora kojim se štite fundamentalne građanske i političke slobode. Ovo se poglavlje uglavnom bavi kronološkim nastankom same konvencije, razlozima iste te njenim ciljevima, uvodeći čitatelja u sistem funkcioniranja ne samo konvencije već i institucija te sporova vezanih uz nju. Autor ističe da se Konvencijom htjelo postupno formirati zajedničku platformu zaštite ljudskih prava (*rule of law*), ali i razriješiti elementarne probleme na koje nailazi svaki međunartodni ugovor posvećen problematici ljudskih prava.

U drugom poglavlju pod naslovom “Convention Compliance” (p. 60-135) autor iznosi problematiku pojedinih pojmova i koncepata Konvencije koji su dugo bili predmet nesuglasja njene teorije i prakse. To su npr. pitanja suglasnosti sa pravilima Europske konvencije o ljudskim pravila, vrednovanja ljudska prava, pitanja povezane s tzv. *francuskim paradoksom*, specifičnostima *američkog i austrijskog modela, turskog problema, talijanskog problema sudskih zaostataka*, itd. U ovom se poglavlju detaljno opservira problematika ljudskih prava u zemljama centralne i istočne Europe, te uloga više nego respektabilna uloga Venecijanske komisije.

U trećem poglavlju “The Application and Enforcement of Judgment Process” (p. 136-192) autor analizira *Protokol 14*, donesen da bi se omogućila veća efikasnost Europskog suda za ljudska prava, koja je s vremenom znatno opala prije svega usljed priliva velikog broja predmeta na ECtHR. Kao drugi razlog se navodi i strateško podizanje nivoa usklađivanja sa konvencijom diljem Europe. Posebno se detaljno opisuje procedura koja prati zahtjev individualnih osoba koja je još jedna od važnih inovacija unesenih u rad Suda putem Protokola 14. U ovom

se poglavlju raspravlja i o sve istaknutijem problemu smjera razvoja i djelovanja Europskog suda za ljudska prava s obzirom na mišljenja da bi se sud postupno trebao preobraziti u neku vrstu Ustavnog suda za Europu. Na kraju poglavlja uspoređuju se Europski sud za ljudska prava, Europski sud pravde, Vrhovni sud Ujedinjenih Američkih država i njemački Savezni Ustavni sud, s naglaskom na sličnosti i razlike i s ocjenama koja bi zapravo iskustva i praksu ECtHR mogao preuzeti od navedenih sudova.

Četvrto poglavlje pod naslovom "Method of Application" (p. 193-230) bavi se analizom i razlikovanjem primarnih i sekundarnih ustavnih načela Konvencije. Prema autoru načela, posebno primarna, imaju za cilj zaštitu određenih individualnih prava od zlouporabe i kršenja od zemalja ugovornica. Cilj je konvencije da ta prava budu efikasna i praktična, a ne samo teoretska. U primarna načela spadaju: načelo prava; demokracije; legaliteta, proceduralne jednakosti i vladavine prava. U sekundarna načela svrstavaju se pozitivne obveze, nediskriminacija, subsidijarnost i revizija, zajednički interes, autonomnost te evolucijsko/dinamično tumačenje.

Peto poglavlje "The Jurisprudence" (p. 231-277) posvećeno je najvažnijim člancima Europske konvencije za ljudska prava, i kratkom opisu predmeta koji dolaze do suda zbog kršenja pravila navedenih u tim člancima. Riječ je o člancima 3., 4., i 7. (1), jer imaju istu prohibitivnu formu, a štite osnovne vrijednosti. Tako se čl. 3 odnosi na zabranu mučenja, čl. 4. na zabranu ropstva i prisilnog rada dok se čl.7. odnosi na zabranu kazne bez zakona. Ta prava uživaju i poseban status jer ih se ne može suspendirati ni u slučaju rata niti opće opasnosti za život nacije. Posebno se raspravlja pitanje derogacije prava po čl. 15., presumpciju da javni interes za očuvanje života nacije treba imati prednost nad svim ne-derogirajućim pravima u slučaju rata ili druge javne opasnosti. Posebno se raspravlja pitanje suprotnih prava, tj. situacije kada Sud mora odlučiti kojem od dva suprotstavljena prava Konvencije mora dati prednost u određenoj situaciji. Naime, Konvencija ni formalno ni hijerarhijski ne propisuje prava pa sud mora balansirati prava jedno o drugo, uzimajući u obzir kontest parnice. Najčešće se u sukobu nalaze prava slobode izražavanja, navedena u čl. 10., te ostala konvencijska prava o privatnosti, obitelji i religiji, navedena u čl. 8 , te ona navedena u čl. 9 , sloboda mišljenja, savjesti te religije.

U šestom poglavlju knjige pod naslovom "Improving Compliance" (p. 278-315) Steven Greer se opet vraća problemu suglasnosti naglašavajući različite radnje i postupke koji mogu biti od pomoći za dobijanje suglasnosti država. Autor navodi i ideju vodilju kako cijele knjige, tako i Europskog suda za ljudska prava te Europske konvencije o ljudskim pravima, a to je da je za povećanje jedinstvene primjene Konvencije potrebno da sve države potpisnice sudsku praksu vezanu uz nju počnu smatrati obvezujućom za nacionalne sudove.

Posljednje sedmo poglavlje govori o ulozi ljudskih prava kao institucije suvremenog međunarodnog i nacionalnog prava. Dok se prije Drugog svjetskog rata smatralo da je zaštita ljudskih prava problem nacionalnih vlada, sudstva,

općenito državnih i internacionalnih pravnih sustava, ili eventualno nezavisnih vladinih udruga, danas se ističu i neke druge institucije prije svega institucija pravobranitelja unutar nacionalnih država. Autor posebno ističe djelovanje i ulogu prve takve institucije koja je osnovana u Francuskoj 1946., kao i značaj tzv. *Pariških pravila* za njihovo djelovanje.

Prije više od pola stoljeća Europska Konvencija o ljudskim pravima je usvojena s jednim jasnim ciljem – pokušati s njome spriječiti početak novog svjetskog rata. Naravno, današnja Konvencija ima pomalo drugačiji cilj, ali originarna intencija još se naslućuje u nekim njenim člancima. Danas je prioritetni cilj Konvencije – zaključuje *S. Greer* ostvarivanje suglasnosti i jedinstva ustavne razine na europskom prostoru. Ta se suglasnost i jedinstvo nužno trebaju reflektirati u djelovanju Suda u Strasbourgu. Imajući u vidu ambiciju i poziciju svojevrsnog sustava pan-europskih normi Konvencija i njen Sud moraju se u budućnosti što rezolutnije obračunati sa svojim aktualnim nedostacima, jer se to sve više shvaća i pokazuje kao *conditio sine qua non* još efikasnije zaštite ljudskih prava i drugih interesa europskog zajedništva.